

Groningen 23 december 2024, Middelburg 14 januari 2025

Beste Simone,

Dank voor jouw uitvoerige brief. Hoewel ik weet dat ik mijn antwoord niet in 1 keer zal schrijven begin ik er toch maar aan.

Met ontroering las ik jouw brief. Tijdens een korte vakantie in de stad Groningen dicht bij onze zoon Aris die wij veel te weinig zien. Hij werd op 8 september 1996 geboren, kort na mijn laatste Over het IJ Festival in 1996. Hoewel hij het festival niet heeft gekend is hij onlosmakelijk verbonden aan het festival. Zijn komst was niet zo vanzelfsprekend. Toen mijn vrouw hoogzwanger was tijdens de editie van het festival in 1996 kon mijn geluk niet op.

Bij de 20ste editie van het festival vroeg de toenmalige directeur Lode van Piggelen mij om het festival te openen. Uiteraard ging Aris mee en kon ik hem nog eens in alle geuren en kleuren over de begin jaren van het festival vertellen.

Je begint met jouw brief dat jij erg vroeg opstaat in de dagen tot 13 december jl. Dat heeft, zoals jij aangeeft, vooral te maken met verandering en stress. Het besef dat het Over het IJ Festival stopt dringt door. Ik kan mij dat goed voorstellen. Het is eerlijk gezegd niet te bevatten. In feite door één pennenstreek verdwijnt een festival dat zich in 32 jaar met vallen en opstaan heeft bewezen. Soms een festival in de periferie, dan weer uitbundig aanwezig.

Tijdens onze zeer prettige ontmoeting/gesprek met jou en het team op dinsdag 10 december jl. besepte ik des te meer de waarde van het festival. Een tas vol krantenknipsels en festivalprogramma's brachten mij terug naar dat desolate NDSM-terrein begin jaren 90 vorige eeuw. Verbaasd was ik om bij jullie de veerkracht en de strijdvaardige houding te zien en te horen. Eerlijk gezegd alsof er niets aan de hand was. Wat natuurlijk wel zo is. Het is bijna onbegrijpelijk dat ondanks de oprukkende stedelijke bebouwing al die jaren het festival fier overeind bleef. Dat kon alleen maar door mensen die met passie en vol overtuiging het festival elk jaar weer invulden. Mensen die wars van eigen gewin met beperkte middelen Amsterdam en speciaal Noord 'een feestje gaven'. Een feestje welke met zijn tijd meeging. Het bleef niet hangen in spektakel en grote namen maar ontving met open armen jonge kunstenaars. Schrijvers, acteurs, vormgevers, muzikanten en zoveel anderen. Misschien is dat wel de grootste verdienste van het festival in 32 jaar. Door mee te gaan met een veranderende samenleving transformeerde het festival zich van louter een publieksfestival naar een makersfestival.

Jij zegt in jouw brief dat je het spannend vond om mij te zien. Mede om een schuldgevoel dat het niet gelukt was om het festival te behouden. Jij/jullie moeten geen schuldgevoel hebben. Het zijn diegenen die om 4 uur in de ochtend wakker moeten worden en zich diepongelukkig voelen omdat zij, met wellicht vooringenomen overwegingen, een einde aan een sprankelend festival hebben gemaakt.

Het festival was inderdaad 'van bovenaf' vanuit een overheidsopdracht ontstaan in 1993. Ik had daar geen moeite mee. Het was een opdracht 'zonder inhoud'. In feite '*van hier heb je geld maak er iets moois van*'. Het was een soort van startgeld. Maar voor mij ook een uitdaging. Ik wist dat ik met het beschikbare bedrag van fl 50.000 geen spraakmakend festival kon bouwen. Dus ik trok mijn beste pak aan en ging de boer op. Langs de VSBbank waar ik zeer snel kreeg te horen dat ook zij fl 50.000 gaven. Geen formulieren, projectplannen en uitgebreide begroting. Gewoon een fijn gesprek.

Het was voor mij een kans om het eenmalige cadeau welke ik in 1992 aan het 70 jarige Tuindorp Oostzaan had gegeven (de voorstelling l'Ascension du Mandarin van Dogtroep) om te zetten naar een structureel culturele gebeurtenis elk jaar. Jij vroeg in jouw brief wanneer het festival voor mij begon,

jij opperde wellicht bij het moment dat ik als 10 jarig jongetje naar de (amateur) toneelverlichtingen van mijn vader in het toenmalige openluchttheater ging. Natuurlijk speelde dat ook een rol. Maar de echte aanleiding om gretig op het voorstel van de Deelraad Noord in te gaan was gelegen in het feit dat ik mij wilde afzetten tegen de arrogante houding van het kunst-en cultuur establishment in Amsterdam Centrum. Voor het Over het IJ festival was ik vanaf 1987 coördinator van het Cleynteater in Amsterdam Noord. Bijzondere jeugdtheater, dans en toneelvoorstellingen programmeerde ik in dat theater. Ook nam ik het initiatief tot een dansfestival; festival Dans over het IJ. Ik haalde (internationale) dansgezelschappen naar Noord. Op een dag kreeg ik een telefoontje van iemand uit het Shaffytheater : *'Hoe ik het in mijn hoofd haalde om gerenommeerde dansgezelschappen in Noord te programmeren'*. Ik kreeg dergelijke opmerkingen vaker ook t.a.v. Vlaamse jeugdtheatervoorstellingen. Dergelijke opmerkingen maakte mij alleen maar strijdbaar en ik zag het als mijn missie om goede kwalitatieve voorstellingen voor de bewoners van Noord te programmeren. De uitdaging van een groot buitentheater festival was dan eigenlijk ook een dikke vinger naar de voor mij 'betweters'. Het wij/zij gevoel (wat jij in een geheel andere context in jouw brief beschrijft) speelde toen sterk. Noord was waar de asociale woonden, waar vroeger het galgenveld was en waar je niet dood gevonden wilde worden.

Ik was niet uit op polarisatie maar wilde iedereen laten zien dat Noord potentie had. Dat grote theatergezelschappen juist in Noord wilden spelen (wat dus eigenlijk begon met Dogtroep in 1992). Ik wilde natuurlijk ook laten zien dat wij in Noord niet afhankelijk waren van 'de overkant'.

De 'Noordse' gemeenschap was in mijn ogen hecht. Hardwerkende arbeiders in de scheepsbouw. In optocht achter Harmoniekorps Tuindorp Oostzaan naar een tewaterlating van een groot schip op het NDSM-terrein. Er was geen wij/zij. De gereformeerden woonden, werkten en speelden samen met de 'rooien'. De rood/wit/blauw vlaggen op Koninginnedag 30 april werden een dag later vervangen door de 1 mei rode vlaggen. De enorme opkomst van bewoners uit Noord bij de Dogtroep voorstelling in Tuindorp Oostzaan zag ik in 1994 en 1995 terug bij Noordwester Wals van Dogtroep (meer dan 60.000 personen bezochten deze voorstelling). Maatschappelijk engagement was zijdelings aanwezig (voormalige werknemers van de NDSM speelden mee in de voorstelling) en jonge spelers deden mee vanuit overtuiging/passie. Het woord talentontwikkeling stond niet in project/beleidsplannen.

Het is bijzonder hoe in een relatief korte tijd (30 jaar) de intrinsieke waarde van voorstellingen, kunstenaars, acteurs en andere personen is veranderd. Uiteraard ook bij mijzelf. Ik werd mij steeds meer bewust van de sociaal maatschappelijk omgeving en handelde daar dan ook naar in de wijze waarop ik verantwoordelijk was voor festivals na het Over het IJ Festival (Karavaan en Zeeland Nazomerfestival).

Je zou kunnen zeggen dat het bewust zijn van je omgeving, de maatschappelijke betrokkenheid en de unieke waarde van elk mens in feite is begonnen bij het Over het IJ Festival. Vandaaruit ben ik verder gegaan, de wereld in. En wanneer ik dan weer terugkwam bij een voorstelling in het festival zag ik ook daar de verandering. Geen groot spektakel maar soms prachtige en ontroerende intieme projecten. Vaak onbekende kunstenaars die, met eenzelfde passie als makers in de vorige eeuw, bijzondere voorstellingen creëerden. Alleen de inhoud was anders dan in de beginjaren van het Over het IJ Festival. Ik genoot daarvan en zag hoe een festival mee ging in wereldse, landelijke, stedelijke, persoonlijke ontwikkelingen en veranderingen.

In een volgende brief zal ik ingaan op de stress (ook bij mij) welke ik in de beginjaren van het festival had en de voorstelling die bij mij nog steeds naechoot.

Een lieve groet,

Henk